

godt være, at andre kunne have et andet Skøn, men det er til hvidende og sidst en Skønssag, og der er intet, som kan paantes i Maaden, hvorpaa man har fældet dette Skøn.

Det, som Uden væsentligt har været ført imod, er, at Udvalgets Flertal ikke har tiltraadt, lige saa lidt som jeg har tiltraadt Forslaget under Nr. 98, som er stillet af et Mindretal, om en Understøttelse til Dr. Brandes. Jeg har ikke tiltraadt det allerede af den Grund, at jeg i Fjor som Medlem af Landstinget stemte imod et lignende Forslag. Uden at jeg efter den Anledning, Diskussionen har givet, behøver at komme meget langt ind paa Spørgsmaalet om, hvorfor jeg som Minister ikke tiltræder Forslaget, skal jeg dog i al Korthed anføre de Grunde, som have været bestemmende for mig. Dersom der var Tale om ved Afgørelsen af Spørgsmaalet om Understøttelse til Dr. Brandes at vurderer ham som litterær Forfatter, som æstetisk Forfatter, som den, hvis Produktion har henvendt sig til vor Viden, vor Tænken, vore æstetiske Følelser, saa erkender jeg, at han utvivlsomt fra dette Synspunkt kunde have Krav paa at komme med lige saa godt og mere maasse end mange af dem, som nu findes paa Kontoen. Ikke fordi jeg paa nogen Maade erkender, hvad der er udtalt af ærede Medlemmer, at han er den betydeligste Forfatter, vi have paa disse litterære og æstetiske Omraader. Det erkender jeg ikke. Jeg mener ikke, at han hverken i Dybde eller Originalitet og Formens Uastelighed staar saa højt, at han kan kaldes saa fenomenal, at han maa betragtes som den betydeligste Forfatter, vi have, eller, hvad mange mene, have haft maasse nogen Sinde. Men jeg anerkender ham som en betydelig Forfatter, og jeg mener, at Landsfrihedens Krav, naar Manden maatte og skulde bedømmes fra dette Synspunkt, ogsaa ganske naturligt maatte gaa i den Retning, som et æret Medlem udtalte, at man ikke skulde spørge om, man syntes mere eller mindre godt om de Resultater, han kommer til i Henseende til Opfattelsen af æstetiske Problemer eller Tankeproblemer, idet vurderingen efter denne Forudsætning maatte være paa Grundlag af, om de Veje, ad hvilke han søgte at føre os, vare i Overensstemmelse med den videnskabelige, kunstneriske og æstetiske Forsknings Krav. Og som sagt, jeg mener, at fra dette Standpunkt kunde der ikke med Villighed gøres Indvending imod at optage ham paa denne Konto, og at han fuldt vel kunde taale Sammenligning og mere end det, med adskillige af dem, der findes der. Men jeg mener ikke, at man

kan gøre det til et Grundsynspunkt for vurderingen af Dr. Georg Brandes ved Spørgsmaalet om hans Optagelse paa Understøttelsen, at man betragter ham som en litterær Mand, som en æstetisk Forfatter, men at man efter min Mening nødvendigvis maa se det centrale i hans Virksomhed paa et ganske andet Punkt, nemlig som den, der vil stille os andre et Maal op for vor Vilje, vor Stæbne, som det, man kalder en Apostel eller Missionær, naar man synes om det, der stræbes hen imod, og som man, naar man ikke synes om det, kalder en Agitator. Det er en Selvfølge, at en saadan Landsvirksomhed, som altsaa kan betegnes med højst forfælske Ting, har ogsaa stor Betydning, at den kan være af lanat større Betydning selvfølgelig end den videnskabelige og æstetiske Produktionsvirksomhed, som man nærmest tænker paa ved denne Konto; men vurderingen af og Dommen over en Virksomhed, hvis centrale Punkt maa søges her, kan ikke undgaa at hvile paa det Spørgsmaal: Hvad Værd har det Maal, den Tendens, som en saadan Virksomhed nødvendigvis maa have? — der ligger ikke noget vundet i det, en saadan Virksomhed maa nødvendigvis have en Tendens — og nu mener jeg, at jeg ikke behøver noget Bevis for, hvad der allerede tidligere har været bestemmende for mig, at denne Missionsvirksomhed — thi saaledes er det kaldt af en af hans største Beundrere — eller agitatoriske Virksomhed — som det er kaldt af hans Modstandere — er rettet direkte imod det nuværende Samfunds Opfattelse af de moralske og religiøse Problemer, som vi bygge vort Liv paa. Han er Angriberen, og det har han selv, saa vidt jeg ved, i den Tale, som han holdt ved den for ham afholdte Fæst i Efteraaret, udtalt meget udtrykkeligt og langt mere vidtgaaende, end jeg vil serte, at han har Ret i, thi han har udtalt, at lige fra Begyndelsen var hans Virksomhed rettet mod det, han foresandt, nemlig „det religiøse Tugthus“, „det moralske Forbedringshus“ — „det æstetiske Børneasyl“ — stænkter jeg ham, og det andet, som han kunde have fuldstændig Besøjelse til at rette Angreb imod. — Fremfor alt var hans Virksomhed altsaa rettet imod det religiøse Tugthus og det moralske Forbedringshus, og i Modsætning til dette vilde han hævde Friheden, Frihed altsaa for den Tvang, de Lærker, hvori vi, Samfundet, ligge i moralsk og religiøs Henseende, aandelig Frihed, Jordomsfrihed og personlig Frihed. Det er højst berettiget fra denne Forfatters Standpunkt, det dadler jeg ham ikke for, men jeg siger blot, at fra det Samfund, mod hvilket denne Bestræbelse er rettet,